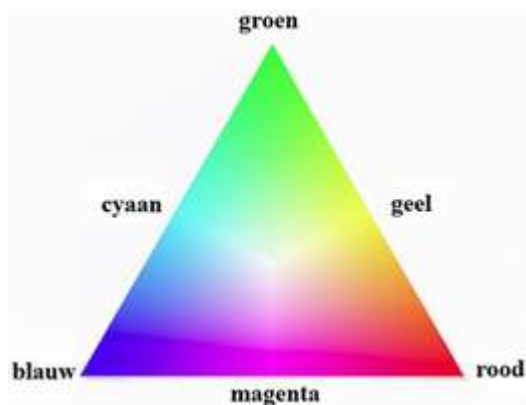

Onderwijs kan beter door wetenschap serieus te nemen

Om de onderwijscrisis op te lossen zet de regering in op statistische evidentie. Een dwaalweg volgens de *Werk- en Steungroep Kleuteronderwijs* (WSK; meer dan 5.500 leden). De weg uit de crisis? Respecteer de ontwikkelingslijn 'oudere peuter → kleuter → jong schoolkind' volledig.

Stel je voor dat we kleurentelevisies maken zonder rekening te houden met de wetenschappelijke kennis over kleurmengingen, de kleurendriehoek. In plaats daarvan gebruiken we een 7-puntsschaal volgens de regenboog: 1 voor violet, ..., 7 voor rood – of omgekeerd. Resultaten zouden ronduit slecht zijn en de kleurentelevisie-industrie zou spoedig in een crisis verkeren.

Kleurendriehoek (Maxwell, 1860).

Grondkleuren van de regenboog.

Toch gebeurt dit in ons onderwijs: wetenschappelijke inzichten worden genegeerd en schijnfeiten worden voor feiten gehouden. De huidige onderwijscrisis wortelt in het negeren van de psychologische ontwikkeling van het kind. In plaats daarvan worden puntschalen en andere psychometrische tests gebruikt. Hun resultaten lijken misschien handig en 'hard', maar zeggen niets over de daadwerkelijke leerontwikkeling van kinderen. Dit leidt tot een structurele crisis, terwijl ons rijke land beter zou kunnen.

Ontwikkeling

De psychologische ontwikkeling is een feit. Als men kinderen tussen ongeveer 3 jaar en 8,5 jaar vraagt hun naam te schrijven, krijgt men vier schrijfwijzen te zien:

a. *non-walk* b. *h10* c. *Mika* d. *Anke Laker*

- Als jonge peuter (gemiddeld 3 jaar – 3 jaar en 9 maanden) schrijft Anke vrijvormig. Er keren geen vormen terug.
- Als oudere peuter (gemiddeld 3 jaar en 9 maanden – 4,5 jaar) schrijft ze eigenfiguurlijk. Terugkerende vormen staan niet voor vaste klanken; Mireille (zus) wordt *OI* |.
- Als kleuter (gemiddeld 4,5 – 6,5 jaar) schrijft ze spiegelbeeldig. De vormen staan voor vaste klanken, maar ze spiegelt (of verwisselt, bijvoorbeeld 'oma' als MOA).
- Als jong schoolkind (gemiddeld 6,5 – 8,5 jaar) schrijft ze conventioneel: zonder spiegelingen en verwisselingen.

Huidig onderwijs

Dit ontwikkelingsproces is een feit, maar het onderwijsbeleid ontkent of negeert het. Slechts schrijfles aan jonge schoolkinderen (d) leidt tot leesbare handschriften. Maar omdat die ontwikkeling niet zou bestaan of gepasseerd zou kunnen worden, wordt er te vroeg gestart en wordt er ook in groep 8 met veel hanepoten geschreven.

Ook met lezen en rekenen beginnen alle leerlingen in groep 3 rond 1 september. Gevolg: te veel leerlingen maken een slechte start omdat ze er dan psychologisch niet aan toe zijn. Te vroeg beginnen stapelt zich op zodat lezen en rekenen aan het slot van groep 8 ondermaats zijn.

Het onderwijsbeleid leunt steeds zwaarder op Directe Instructie (DI). DI ontkent de psychologische ontwikkeling ('DI schuwt ontwikkelingsvooruitgang en -theorie'; geestelijke vader van DI, 1996) en is op statistische evidentie gebaseerd, zoals op de *Metropolitan Achievement Test* en de *Wide Range Achievement Test*.

Indirect erkennen DI-mensen het falen van DI. Ze zien herhalen als een hoofdkenmerk van DI – stof vaak herhalen zou goed onderwijs zijn. In werkelijkheid wijst veel herhalen echter op slecht onderwijs – als een kind niet aan de leerstof toe is, zit er helaas niets anders op dan vaak herhalen, terwijl de leerkracht al bij voorbaat weet dat de stof niet beklijft.

Hard bewijs?

Zijn significante testcores dan geen harde 'evidentie'? Nee, precies zoals de kleurenpuntsschaal rekenkundig harde maar natuurkundig zachte feiten oplevert, zo leveren psychometrische tests wel rekenkundige feiten op maar geen psychologische en/of onderwijskundige.

Nemen we de Monitor Leskwaliteit waarmee leerkrachten worden getoetst. Zijn didactische principes zijn aan DI ontleend en elke vraag wordt op een 4-puntsschaal gescoord: 0 voor 'helemaal mee oneens', 1 voor 'mee oneens', 2 voor

‘mee eens’ en 3 voor ‘helemaal mee eens’ (Onderwijsinspectie, [‘Monitor leskwaliteit po – technisch rapport’](#), p.10 en p.8-9). Twee redenen dus voor grote twijfel: DI (zie boven) en tussen verschijnselen betreffende lesgeven bestaan geen getalsmatige verhoudingen die die puntentoekenning rechtvaardigen.

Andere aanpak

Op 22 januari noemde minister Bruins in een overleg met de Tweede Kamer over de onderwijscrisis DI een ‘bewezen effectieve didactiek’ en zei hij naar meer *evidence-based* onderwijs te streven. Daarmee wordt volgens ons het zoveelste paard achter de wagen gespannen en de crisis verdiept.

We betwijfelen Adat hij meende wat hij zei. Als Kamerlid heeft hij menig motie ingediend en ondersteund in de geest van de psychologische ontwikkeling. Als natuurkundige houdt hij stellig betekenisvolle en lege getallen uit elkaar.

De oplossing ligt in het serieus nemen van de psychologische ontwikkeling. De WSK heeft een proefproject voorgesteld: Ontwikkelingvolgend en Voorwaardenscheppend Onderwijs (OVO). Daarin mogen 30-60 basisscholen lesgeven op basis van de psychologische ontwikkeling en zonder psychometrie. Een kind dat niet aan bepaalde stof toe is, krijgt onderwijs in de voorwaarden. Bijvoorbeeld, kinderen die niet leesrijp zijn (leesrijp gemiddeld rond 6,5 jaar), krijgen oefeningen in klankanalyse, zoals rijmen, hakken van zinnen en woorden, opnoemen van woorden die met de /p/-klank beginnen (gemiddeld vanaf 4,5 jaar).

Verwerkelijking van OVO kan zonder wetswijziging en doet nauwelijks een beroep op de schatkist. Ondanks drie goede gesprekken met het Ministerie van OCW, wacht het op een motie waarin de Kamer de regering laat weten dat zij OVO interessant vindt en wil laten starten.

De aanhoudende onderwijscrisis toont volgens ons aan dat we voortmodderen op een dwaalweg van ontkennen of negeren van feiten en van aanvaarden van schijnfeiten.

Regering en Kamer, laat 30-60 basisscholen het op stevige grondslag anders doen. Dan beginnen we de onderwijscrisis op te lossen.

Lida Boonstra, Inge Verkouw (kleuterleerkrachten) en Ewald Vervaet (wis- en natuurkundige en psycholoog), allen van de kerngroep Werk- en Steungroep Kleuteronderwijs (WSK)